

Okul Öncesi Dönemde
Farklılaştırılmış Öğretim
Örnek Etkinlikler ile

Tacettin TEZCAN

Gülüzar Şule TEPETAŞ CENGİZ

Tacetin TEZCAN • Gülüzar Şule TEPETAŞ CENGİZ

**Okul Öncesi Dönemde
FARKLILAŞTIRILMIŞ ÖĞRETİM
Örnek Etkinlikler ile**

ISBN 978-625-8656-83-1

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazarlarına aittir.

© 2026, PEGEM AKADEMİ

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. AŞ'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz ve dağıtılamaz. Bu kitap, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayınevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

Pegem Akademi Yayıncılık, 1998 yılından bugüne uluslararası düzeyde düzenli faaliyet yürüten **uluslararası akademik bir yayınevidir**. Yayımladığı kitaplar; Yükseköğretim Kurulunca tanınan yükseköğretim kurumlarının kataloglarında yer almaktadır. Dünyadaki en büyük çevrimiçi kamu erişim kataloğu olan **WorldCat** ve ayrıca Türkiye'de kurulan **Turcademy.com** tarafından yayınları taranmaktadır; indekslenmektedir. Aynı alanda farklı yazarlara ait 2000'in üzerinde yayını bulunmaktadır. Pegem Akademi Yayınları ile ilgili detaylı bilgilere <http://pegem.net> adresinden ulaşılabilir.

I. Baskı: Nisan 2026, Ankara

Yayın-Proje: Selcan Durmuş
Dizgi-Grafik Tasarım: Beyza Nur Erdoğan
Kapak Tasarımı: Pegem Akademi

Baskı: Sayfa Basım Sanayi Ticaret Ltd. Şti.
İvedik OSB Matbaacılar Sit. 1514. Cad. No: 23-25
Yenimahalle/ANKARA

Yayıncı Sertifika No: 51818
Matbaa Sertifika No: 77079

İletişim

Pegem Akademi: Shira Ticaret Merkezi
Macun Mahallesi 204 Cad. No: 141/33, Yenimahalle/Ankara
Yayınevi: 0312 430 67 50
Dağıtım: 0312 434 54 24
Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60
İnternet: www.pegem.net
E-ileti: yayinevi@pegem.net
WhatsApp Hattı: 0538 594 92 40

ÖN SÖZ

Her akademik yolculuğun bir başlangıç noktası, her fikrin zihinde ilk filizlendiği bir karşılaşma anı vardır. Benim için farklılaştırılmış öğretimle tanışmak da böyle bir dönüm noktası olmuştur. Bu nedenle, öncelikle beni ilk kez farklılaştırılmış öğretim kavramı ile karşılaştıran, bu alana yönelmede ufuk açıcı bir etkisi olan Prof. Dr. Mustafa Öztürk (Kayseri Erciyes Üniversitesi) teşekkürlerimi sunmak isterim. Akademik ilgi alanlarımda şekillenmesinde bu karşılaşmanın çok kıymetli bir yeri vardır.

Bu kitabın düşünsel arka planında ve mesleki gelişim yolculuğumda önemli izler bırakan bir diğer durak ise, 2017 yılında başlayan UNICEF destekli Kapsayıcı Eğitim Öğretmen Eğitimi Projesi olmuştur. Bu proje yalnızca mesleki bilgi ve deneyim kazandığım bir süreç değil; aynı zamanda öğrenme, düşünme ve akademisyen olma yolculuğumu derinden etkileyen bir deneyim alanı olmuştur. Bu yönüyle, projede birlikte çalıştığım, bilgi ve emek paylaşımında bulunduğum tüm ekibe içten teşekkürlerimi sunuyorum. Her biri, akademik yaşantıma ve bakış açıma önemli katkılar sağlamıştır.

Bu kitabın yazım sürecinde destek ve iş birliği sunan, bu konuyu benimle birlikte çalışmaya gönüllü olan Tacettin Tezcan'a da ayrıca teşekkür etmek isterim. Bu süreçte kurduğumuz fikir ortaklığı, düşünsel üretimi besleyen kıymetli bir dayanışmaya dönüşmüştür.

Ve elbette en özel teşekkürlerden biri, canım oğlum Umut Cengiz'e...

Bir gün bana, "Bir kitabın olsun, anne; kitabın bir yerinde de bana teşekkür et olur mu?" demişti. Bu cümle, kalbimde çok özel bir yer edindi. Onun doğumu ile benim farklılaştırılmış öğretim ve kapsayıcı eğitimle tanışmamın aynı zamanlara denk gelmesi, hayatımda anlamlı bir bütünlük oluşturdu. Onunla birlikte ben de kapsayıcılığı, farklılıkları kabul etmeyi, her çocuğun kendi yolculuğuna saygı duymayı yeniden ve derinden öğrendim. Bu nedenle, bu kitabın sayfalarında ona teşekkür etmek benim için sadece bir görev değil, aynı zamanda bir gönül borcudur.

Kapsayıcı çocuk Umut Cengiz'e teşekkürlerimle...

G.Şule TEPETAŞ CENGİZ

ÖN SÖZ

Eğitim, bireyin yalnızca akademik gelişimini değil; aynı zamanda duygusal, sosyal ve bilişsel yönlerini de şekillendiren çok boyutlu bir süreçtir. Özellikle erken çocukluk dönemi, öğrenmenin temellerinin atıldığı, bireysel farklılıkların en belirgin şekilde gözlemlenebildiği kritik bir evredir. Bu dönemde çocukların ilgi, ihtiyaç, hazırbulunuşluk ve öğrenme stillerindeki çeşitlilik, eğitim ortamlarının tek tip yaklaşımlarla sınırlandırılmayacağını açıkça ortaya koymaktadır. Tam da bu noktada, farklılaştırılmış öğretim yaklaşımı, her çocuğun kendi öğrenme yolculuğunda desteklenmesini amaçlayan önemli bir pedagojik anlayış olarak öne çıkmaktadır.

Bu yaklaşım, “herkese aynı eğitim-öğretim” anlayışından uzaklaşarak “herkes için uygun eğitim-öğretim” anlayışını benimser. Türkiye’de farklı araştırmacılar ve uygulayıcılar tarafından çeşitli şekillerde ifade edilmektedir. “Bireyselleştirilmiş öğretim”, “farklılaştırılmış eğitim”, “uyarlanmış öğretim”, “farklılaştırma” ve kimi zaman “esnek öğretim” gibi adlandırmalar, aslında aynı temel felsefenin farklı yansımalarıdır. Bu çeşitlilik, kavramın eğitim sistemimizde giderek daha fazla tartışıldığını ve farklı bağlamlarda anlam kazandığını göstermektedir. Ancak hangi adla anılırsa anılsın, temel amaç değişmemektedir: Her çocuğun öğrenme hakkını, kendi potansiyeline en uygun biçimde desteklemektir.

Erken çocukluk eğitiminde farklılaştırılmış öğretimin önemi, çocukların gelişimsel çeşitliliğinin yoğunluğu düşünüldüğünde daha da belirgin hale gelmektedir. Aynı yaş grubundaki çocuklar arasında dahi dil gelişimi, bilişsel gelişimi, sosyal etkileşim düzeyi ve öğrenme hızı bakımından önemli farklılıklar gözlenebilmektedir. Bu nedenle öğretmenlerin esnek, duyarlı ve çocuk merkezli yaklaşımlar geliştirmesi, öğrenme ortamlarını çeşitlendirmesi ve her çocuğun sürece aktif katılımını sağlayacak stratejiler kullanması büyük önem taşımaktadır. Bu kitap, erken çocukluk eğitiminde farklılaştırılmış öğretimi kuramsal temelleri ve uygulama örnekleriyle ele alarak, alana katkı sunmayı amaçlamaktadır.

Bu kitabın ilk fikrinin ortaya çıkışından gelişim sürecine kadar geçen yolculukta, birlikte düşünme ve üretme fırsatı bulduğum Gülizar Şule TEPETAŞ CENGİZE teşekkür etmek isterim. Çalışmanın çıkış noktasını oluşturan bu fikrin olgunlaşmasında, karşılıklı yürüttüğümüz tartışmalar ve paylaşımlar önemli bir yer tutmuştur. Süreç boyunca kurduğumuz yapıcı diyalog ve iş birliği, bu çalışmanın zenginleşmesine değerli katkılar sunmuştur.

Bu çalışmanın ortaya çıkış süreci, yalnızca akademik bir çabanın ürünü değil, aynı zamanda kişisel bir yolculuğun da yansımasıdır. Bu süreçte en büyük desteği gördüğüm, sabırları ve sevgileriyle her zaman yanımda olan eşim Sezen TEZCAN ve hayatıma anlam katan biricik kızım Meryem İpeke içten teşekkürlerimi sunarım.

Bu kitabın, erken çocukluk eğitimine gönül veren tüm eğitimcilere, araştırmacılara ve ailelere ilham vermesi dileğiyle...

Tacettin TEZCAN

İÇİNDEKİLER

Ön Söz.....	iii
Ön Söz.....	iv

1. Bölüm Farklılaştırılmış Öğretim: Kavramsal Temeller.....1

2. Bölüm Farklılaştırılmış Öğretimin İlkeleri

Öğretmenin Kavramsal Netliği.....	5
Öğrenci Farklılıklarını Anlama ve Kabul.....	5
Değerlendirme Süreçle Bütünleşiktir.....	6
İçerik, Süreç ve Ürün Esnekliğine Odaklanma.....	6
Her Katkının Değerli Olması.....	6
Öğrenmede Öğretmen-Çocuk Ortaklığı.....	7
Esnek Öğrenme Ortamı.....	7
Çocuk ve Gelişim Odağı.....	7

3. Bölüm Farklılaştırılmış Öğretimin Teorik Temelleri

Sosyal Yapılandırmacılık ve Vygotsky.....	9
Çoklu Zekâ Kuramı.....	10
Beyin Temelli Öğrenme Yaklaşımı.....	10

4. Bölüm Farklılaştırılmış Öğretimi Etkileyen Faktörler

Sınıf Ortamı.....	12
Bireyselleştirilmiş Öğretim.....	13
Değerlendirme Süreci.....	15
Aktif Öğrenme.....	16
Öğretmen Bilgisi.....	16

5. Bölüm Öğrenme Ortamında Çocukları Birbirinden Farklılaştıran Özellikler

Hazırbulunuşluk.....	19
İlgi.....	19
Öğrenme Hızı.....	20
Öğrenme Stilleri.....	20
Sosyo-Kültürel Özellikler.....	20

6. Bölüm Farklılaştırılmış Öğretimin Planlanması ve Uygulama Yöntemleri

Farklılaştırılmış Öğretimin Öğeleri	24
Farklılaştırılmış Öğretimde Öğretmen Özellikleri	27

7. Bölüm Farklılaştırılmış Öğretimde Okul Öncesi Dönemde Kullanılan Yöntem ve Teknikler

İstasyon Tekniği	30
Katlı Öğretim (Kademelendirilmiş Etkinlik).....	31
Ajandalar	32
Karmaşık Öğretim.....	32
Yörünge Çalışmaları.....	33
Öğrenme Sözleşmesi.....	33
Merkezler.....	33
Giriş Noktalar Stratejisi	34

Kaynaklar37

Etkinlik Örnekleri

1. Etkinlik: Rengarenk İstasyonlar (Sanat Yolculuğu)	41
2. Etkinlik: Taşların Öyküsü (Geçmiş Yolculuk)	43
3. Etkinlik: Tüy Kadar Hafif, Kaya Kadar Ağır	45
4. Etkinlik: Ormandan Eve Ahşabın Yolculuğu.....	47
5. Etkinlik: Neşeli Çiftlik (Süt ve Peynir Serüveni)	49
6. Etkinlik: Kare Dedektifleri İş Başında	51
7. Etkinlik: Büyük ve Küçük Dünya.....	54
8. Etkinlik: Turuncu Dünya'nın Keşfi	56
9. Etkinlik: Küçük Kâşiflerin Terazî Günlüğü.....	58
10. Etkinlik: Rakamların Gizemli Dünyası	61
11. Etkinlik: Beş Duyu Dedektifleri (Gizemli Küpün Sırrı).....	64
12. Etkinlik: Dünya Dönüyor, Gün Başlıyor (Gece ve Gündüzün Oyunu)	67
13. Etkinlik: Matematik Ülkesinin Misafiri (Bay Arto).....	70
14. Etkinlik: Kelimelerin İzinde (Harf ve Ses Avı)	72
15. Etkinlik: Sevgi ve Arkadaşlık (Hadi Tamamlayalım)	74
16. Etkinlik: Şekiller Ülkesi (Pasaport Kontrolü).....	76
17. Etkinlik: Doğa Sanatı (Land Art)	78
18. Etkinlik: Gökkuşluğu Laboratuvarı.....	80
19. Etkinlik: Uzaklar Yakın Olsun (Dürbün Yapımı).....	82

20. Etkinlik: Dokuların Gizemi (Sert mi, Yumuşak mı?)	84
21. Etkinlik: Atlıkarınca ve Yukarı Aşağı Oyunu	86
22. Etkinlik: Küçük Yazarlar ve Kütüphane Macerası	88
23. Etkinlik: Turuncu Partisi ve Gizemli Renk	90
24. Etkinlik: Renk Canavarı'nın Duyguları	92
25. Etkinlik: Renkli Kumaşlar Atölyesi (Moda Haftası)	94
26. Etkinlik: Şıngır Şıngır Paralar (Geçmişten Günümüze)	96
27. Etkinlik: Uzak Macerası ve Gece-Gündüzün Sırrı	99
28. Etkinlik: Mevsimlerin Renkli Dünyası	101
29. Etkinlik: Sert ve Yumuşak (Dokuların Keşfi)	103
30. Etkinlik: Kışa Merhaba Partisi	106
31. Etkinlik: Boş Sepet, Dolu Sepet ve Ortası Boş Hikâye	108
32. Etkinlik: Dairelerin Dansı	110
33. Etkinlik: Harflerin Bavulu ve Az-Çok Oyunu	112
34. Etkinlik: Karelerin Ritmi ve Oyunu	115
35. Etkinlik: Karelerin Dünyası ve İstasyonlar	117
36. Etkinlik: Büyük ve Küçük Sümüklü Böcekler	119
37. Etkinlik: Pürüzlü Taş ve Pürüzsüz Şişe (Dokuların Macerası)	121
38. Etkinlik: İçinde-Dışında ve Oyuncak Kutusu	123
39. Etkinlik: Şekşek'in Dairesel Yolculuğu	125
40. Etkinlik: Doğanın Dokusuna Yolculuk	127
41. Etkinlik: Kış Kampı (Proje Çalışması)	129
42. Etkinlik: Üçgen Şey ve Renkli Köşeler	131
43. Etkinlik: Yeşilin Büyüsü ve Doğa Atölyesi	133
44. Etkinlik: Timsahın Arkadaşları (Benzer mi, Farklı mı?)	135
45. Etkinlik: Yarımlar mı, Bütünler mi? (Parçaların Dansı)	137
46. Etkinlik: Hoş Geldin İlkbahar	139
47. Etkinlik: Talaşın Dönüşümü (Sert mi, Yumuşak mı?)	141
48. Etkinlik: Şekillerin Treni	143
49. Etkinlik: Öfke Orkestrası ve Sakinleşme Dansı	145
50. Etkinlik: Noktadan Daireye Yolculuk	147

1. BÖLÜM

FARKLILAŞTIRILMIŞ ÖĞRETİM: KAVRAMSAL TEMELLER

“Her çocuk tek ve biriciktir, ama sınıflar ise birbirine benzer ve sıklıkla aynıdır. Farklılaştırılmış öğretim, bu çelişkiyi aşmanın anahtarıdır.”

Bu bölümde neler yer almaktadır?

Öğrencilerin bireysel farklılıklarının günümüz sınıflarında nasıl daha belirgin hale geldiği, bu farklılıklara duyarlı bir öğretim yaklaşımı olan farklılaştırılmış öğretimin kuramsal temelleriyle açıklanmaktadır. Bölümde ayrıca bu yaklaşımın diğer kavramlardan nasıl ayrıldığı, literatürde nasıl tanımlandığı ve hangi temel boyutları içerdiği örneklerle ele alınacaktır. Böylece farklılaştırılmış öğretimin neden gerekli olduğu ve öğretmenlerin bu konuda nasıl bir yol haritası izleyebileceği açıklık kazanacaktır.

Günümüz sınıflarında öğrenci farklılıklarıyla başa çıkma gerekliliği giderek daha belirgin hale gelmektedir. Öğrencilerin öğrenme stilleri, motivasyon düzeyleri, yetenekleri, ihtiyaçları ve ilgileri gibi bireysel özellikler zamanla daha da çeşitlenmiş; bu durum öğretim süreçlerinin yapılandırılmasını zorunlu kılmıştır. Bu çeşitlilik, doğrudan sınıf içi dinamikleri ve okul genelindeki akademik performansını etkilemektedir.

Bu bağlamda öğretmenler, bireysel öğrenme düzeylerindeki çeşitliliğe duyarlı bir şekilde hareket etmekle sorumlu olan ilk eğitim aktörleridir (Smale-Jacobse vd., 2019; Subban ve Round, 2015; Tomlinson, 2014). Ancak, geleneksel ve standart öğretim yaklaşımları, tüm çocukların bireysel öğrenme ihtiyaçlarını karşılamakta yetersiz kalmakta ve çoğu zaman bu farklılıkları göz ardı etmektedir (Fox ve Hoffman, 2011, s. 111; Subban, 2006). Buna karşın, farklılaştırılmış öğretim yaklaşımı, öğretmenlerin öğrenciler arasındaki bireysel farklılıkları dikkate almasını ve bu farklılıklara uygun öğretim stratejileri geliştirmesini teşvik etmektedir. Farklılaştırılmış öğretim bir öğretme yöntemi değil, bir öğretim felsefesidir (Tomlinson, 2014, s.3) Bu yaklaşım, öğrenenlerin güçlü yönlerini kabul eden ve bu güçlü yönleri öğretim sürecine entegre eden bir anlayışı temel almaktadır (Subban, 2006; Tomlinson s. vd., 2003).

Farklılaştırılmış öğretim yalnızca bireysel farklılıklara duyarlılık göstermekle kalmaz; aynı zamanda eğitimde fırsat eşitliği sağlamaya dönük pedagojik bir stra-